

ДОБРУДЖАНСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ИНСТИТУТ Генерал Тошево	
ВХОДЯЩ №	03
ДАТА	05.01.2015

РЕЦЕНЗИЯ

Относно конкурса за академичната длъжност „Професор” по професионално направление – 6. 2. Растителна защита по научна специалност „Растителна защита (фитопатология)”. Обявен в ДВ бр. 71 от 26.08.2014г., от ДЗИ гр. Генерал Тошево, с кандидат доц. д-р Валентина Георгиева Енчева

Рецензент: Проф. д-р Илия Великов Илиев от Добруджански земеделски институт, гр. Генерал Тошево, определен съгласно заповед № НП-07-56 / 05, 11, 2014 г. на председателя на ССА и заповед № 456-д/06.11.2014 г. на Директора на ДЗИ гр. Генерал Тошево

Конкурсът е обявен от Добруджански земеделски институт гр. Генерал Тошево в ДВ бр. 71 от 26.08.2014 г., както и на интернет страниците на ССА и ДЗИ – Ген. Тошево. При обявяването са спазени всички законови процедури, регламентирани в Закона за развитието на академичния състав в република България, (Обн. ДВ бр. 38 от 21 май 2010 г., изм. ДВ бр. 101 от 28 декември 2010 г.), чл.4(2) от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в ССА и решение на научния съвет на ДЗИ – Ген. Тошево (протокол № 7 от 04.11.2014.

В законовия срок, документи за участие в конкурса е подал само един кандидат – Доц. д-р Валентина Георгиева Енчева.

Кратки биографични данни за кандидата

Кандидатът в конкурса за академичната длъжност „Професор” – Доц. д-р Валентина Георгиева Енчева е родена на 08.04.1956 г. в гр. Тервел, обл. Добрич. Висше агрономическо образование завършва във ВСИ „В. Коларов” – Пловдив през 1979 г., специалност „Растителна защита”.

През 1986г. защитава дисертация за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” в ДЗИ Ген. Тошево. От 1998г. е старши научен сътрудник II степен (Доцент) по фитопатология към секция „Селекция на слънчогледа” към ДЗИ Генерал Тошево. Кандидатът владее добре, писмено и говоримо, английски и руски езици и има необходимата компютърна грамотност.

Общо описание на научната продукция

На конкурса доц. д-р Валентина Георгиева Енчева се явява с 50 публикации, като за рецензиране приемам 46 научни публикации. Те са посветени на актуални научни и научно-приложни проблеми в областта на създаване на устойчивост при сортове и хибриди слънчоглед към икономически важни заболявания. От тази научна продукция, 41 публикации са публикувани, до включване на кандидатът в конкурса и 5 публикации са под печат за което са представени съответните служебни бележки за предстоящото им отпечатване. Посочените трудове под номерата 19, 20 и 31 не представляват научни изследвания, но имат научно-приложни приноси. Публикация № 6 няма връзка с направлението за което се кандидатства. От подлежащите на рецензиране 46 научни трудове, 20 са публикувани в реферирани научни списания, 21 в сборници от научни конференции и симпозиуми, 16 броя са отпечатани в международни издания с имакт фактор.

Шест от научните трудове са самостоятелни и 40 колективни, като в колективните публикации доц. Енчева е първи автор в 16 публикации, втори в 1 публикация и трети автор и по-назад в 10 публикации. Като се има в предвид, че голяма част от разработките са свързани със селекционен процес при слънчогледа, приемам съотношението между индивидуалните и колективни трудове като оптимално състояние, тъй като тя е водещ автор в тези публикации при 16 колективни публикации. Тези статии са публикувани в наши и международни списания и сборници както следва:

Helia.....	7 бр.
Bulgaria Journal of Agricultural Science	6 бр.
Field Crops Studies.....	6 бр.
Euphytica.....	1 бр.
Turkish Journal of Agricultural and Natural Science....	3 бр.
Растениевъдни науки.....	3 бр.
Селскостопанска наука.....	2 бр.
Почвознание агрохимия и екология.....	1 бр.
Симпозиуми в България и чужбина.....	12 бр.
Научни съобщения на учени от Добруджа СУБ.....	5 бр.

От приложената справка за цитиране на трудовете на кандидата са посочени 27 цитирани статии в 77 публикации. От тази справка 4 са автоцитирания , които трябва да отпаднат. С един автоцитат отпада и една цитирана публикация. От това следва, че от научните публикации на доц. Енчева 26 научни публикации са цитирани в 72

научни публикации и дисертации, от които 39 са от чуждестранни автори.

Научна дейност

Тематичните направления в научната дейност на доц. Валентина Енчева могат да се групират в следните категории:

1. Проучени и са характеризирани особеностите при развитието и разпространението на редица болести по слънчогледа като: сухо гниене (*Rhizopus sp.*), склероцийно гниене (макрофомина по слънчогледа) *Sclerotium bataticola* (синоним *Macrophomina phaseolini*), кафяви петна по слънчогледа (*Alternaria sp.*) и сиви петна по слънчогледа (*Phomopsis helianthus*).

2. Разработена е методика за заразяване на слънчогледови растения с причинителя на патогена *Phomopsis helianthus*. Методът е бърз и лесен за приложение при което не са констатирани доказани разлики между изкуственото заразяване по този метод и заразяването по естествен път на растенията. Тази добра корелация на получените резултати в разработения метод дава възможност за успешното му прилагане в селекционния процес при селекцията на устойчивост към патогена при новосъздаваните сортове и хибриди слънчоглед.

3. Направена е фитопатологична оценка на перспективни линии и хибриди слънчоглед към икономически важни болести като: паразитна синя китка (*Orobanche Cumana*), мана по слънчогледа (*Plasmopara halstedii*), черни петна (фома) – (*Phoma macdonaldi*) и кафяви петна (алтернария)– (*Alternaria sp.*).

4. Проучена е устойчивостта на 278 многогодишни видове от род *Helianthus* за установяване на гени за устойчивост към мана, склеротийно увяхване, фома (черни петна), фомопсис (сиви петна), алтернария (кафяви петна) и паразитна синя китка по слънчогледа. Установени са селекционни материали устойчиви към *Sclerotinia sclerotiorum*. Установено е наличие на гени за устойчивост в дивия едногодишен вид *Helianthus praecox ssp. Praecox* към *Plasmopara helianthi*, *Orobanche cumana* и *Phomopsis helianthi*. Установено е също, че този див вид може да се използва успешно като донор за устойчивост към тези патогени, при селекцията на устойчивост на слънчогледа.

5. Установена е устойчивостта на наши и чужди хибриди към причинителите на мана, паразитна синя китка, фома, фомопсис и алтернария.

6. Проучена е ролята на генотипа, сроковете и гъстотата на сеитба, торене и предсеитбеното третиране на семената върху проявлението на болестите по слънчогледа. По-високите дози на торене и по-

голямата гъстота от 5500 растения на декар довежда средно до 8 % повишаване броя на заразените растения от фомопсис.

Научните приноси са свързани с актуални научни и научно приложни изследвания при селекцията на слънчогледа и неговото отглеждане. В публикациите от тези направления се правят оригинални и научно приложни приноси със значение за теорията и практиката. Използвани са съвременни методи на изследване и обработки на получените данни.

Представянето и интерпретирането на данните е много кратко, като са представени в таблици. Необходимо е да се дават по-обширни коментари върху получените резултати.

Приемам научните и научно-приложните приноси посочени от кандидата в приложената авторска справка. Те спомагат за целенасочено планиране и осъществяване на правилен селекционен процес при създаването на линии и хибриди слънчогледа с устойчивост към икономически важните заболявания при тази култура.

Научно приложни и научно популярни трудове

Освен научната продукция кандидатът представя и списък на публикации с научно-приложно значение. Те обхващат направления свързани с научните му разработки. Разработени са ръководства за добра растително защитна практика при слънчогледа, рапицата и вредителите при техническите култури. Проучена е ефективността на редица фунгициди към икономически важни болести по слънчогледа и са дадени препоръки за тяхното оптимално използване.

Цитирания на публикации представени по конкурса

Кандидатът представя информация за 77 цитирания на научната си продукция от други автори. От тях 4 цитата са автоцитати и един цитат обхваща област за която не се кандидатства.

Цитирани са 25 научни публикации на доц., д-р Енчева в 72 научни публикации от други автори. От тези цитати 15 са направени в научни публикации отпечатани в международни списания с импакт фактор, 19 цитата в международни списания без импакт фактор, 5 броя в международни сборници от симпозиуми и конференции, 16 броя в български списания, 9 броя в български сборници от конференции и симпозиуми, 3 броя в дисертационни трудове в чужбина и 5 цитирания в книги. Авторите на тези публикации цитират положително трудовете на доц., д-р В. Енчева.

Признати патенти и сертификати

Кандидатът е участвал в създаването и е съавтор на 24 хибрида културен слънчоглед, вписани в сортовата листа на Република България и е съавтор на 3 линии слънчоглед.

Всички признати хибриди и линии слънчоглед са отразени в приложената справка. Приложени са копия от сертификатите на 13 хибрида и заповедта на МЗХ за вписване на нови сортове в списък „А” на официалната сорта листа на Република България по условията на чл.14 ал. 2 от ЗППМ. За 7 хибрида не са представени документи.

Участие в научни проекти

Кандидатът участва в 6 проекта, от които четири са към ССА, едно участие в международен проект и едно участие в проект по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” съфинансиран от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Защитили докторанти

Доц., д-р В. Енчева е ръководител на една успешно защитена докторантура на инж. Илия Иванов , защитена през 1998г., която е свързана с проучване на възможностите за вегетативна пръскане на слънчоглед с тракторна пръскачка.

Участие в научни съвети и организации

Кандидатът е председател на СУБ клон Добрич – „Аграрни науки” през периода 2001-2005 г.

Участва в научния съвет на Добруджански земеделски институт от 2003г. Участва в експертни съвети и комисии по присъждане на академични длъжности. Научен секретар е при ДЗИ Ген. Тошево за периода 2010-2011 г. От 2012 г. до момента е зам. Директор на ДЗИ Ген. Тошево. Участва в редакционната колегия на списание „ Field crop studies,, от 2011г.

З а к л ю ч е н и е

От Представените научни трудове Доц., д-р Валентина Георгиева Енчева е един изявен у нас и чужбина изследовател във фитопатологичните изследвания при слънчогледа. Резултатите от проучванията са основа за ефективна селекция за устойчивост при слънчогледа към икономически важни болести. Резултатът от тази дейност е съавторство то при 24 нови хибриди и 3 линии слънчоглед.

Научната продукция по обем и актуалност и научни приноси са значими и отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и процедурните правила за развитие на академичния състав в ССА за заемане на академичната длъжност „Професор”. На основата на положителните научно и научно приложна дейност на кандидата, позитивните цитирания на научните трудове, съавторство на 24 нови хибриди слънчоглед, ми дава достатъчно основание и убеденост да препоръчам на уважаемото жури да вземе решение за назначаването на доц., д-р Валентина Георгиева Енчева на академичната длъжност „Професор” по професионално направление – 6.2 растителна защита и по научна специалност „Растителна защита (фитопатология)”.

18.12.2014 г.

Рецензент.....

/ Проф., д-р Илия В. Илиев /